

"Hoppa högst!" För 4 styver.

Man satte ner tvånn klykor i marken. Lade en hatt, så att
3 alnar låg i klykorna. Tog 4 steg, så långa man kunde baka länges
(Ett steg för varje styver! Böledes för 6 styver (stege o.s. vidare))
På detta korta tillhopp skulle man hoppa jämförta över. Endast man
foten över, var ogiltig! Där hattens bordo liggde så högt att man
nått hopp kunde lägga armbälace överpå hattens. De styvaste
hoppade så högt som man räckte med hela hufvudet då man
stod rak. Högst få presterade ett särskilt hopp!

"Hoppa Stake" (Hoppa lossing, brukar vi säga)

Man tog en smäcker, torr och styv, rak stake på $4\frac{1}{2}$ a 5 alns längd
grep om denna på mittet med ett par alars mellanrum. Tog
några viga spräng mot den, eller det man ville hoppa över
bedömd med nåt rätta avståndet, ställt staken i marken och
på styva armar svängde man hoppnen i höjden över och förmål
man skulle över. Men på samma gång skulle staken följa
med och med slöt av denne borde man sta rak då fötterna

nådor marken. Knubblade man ett stycke, eller trökade knall
var det ogiltt och fick göras om. En pojke med fyra armar
lätt kropp och framför allt minnenärvaro, kunde prestera otroligt
höga och långa hopp. Men sönornasque ansätter högre åren till

Hopphjort. — Den som skulle hoppa, ställde så
många pojkar i rad efter varandra, som han ansag att
krifterna räckte till. Alla dessa stod med lutad rygg och
med händerna fast tryckta till knäna samt så att de första
stod mycket baktur. De sista nästan raka, samt ej längre från
varandra än att det blev ett lätt hopp på marken mellan varje.
Den hoppande tog några lilla hopp, satte händerna på den
förstes nacke och kostade kroppen med utsprävade ben rakt
över den ständigt utan att vidröra honom. Ett enda hopp på
marken, samt över den nästa, o. så vidare hela raden utan
upphöjd. Hade han delat avståndet rätt samt var övad, gick
det bra, annars blev han bet. Fyra armar och noggrann
delning var det avgörande i denne prestation.

2
LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sis 11

unlärbar

4113

"Lyft drångalöten!" Och du får ett bräster bråvin

I Norra Haka. Gepps Haka. Askaremåla och nära andra
bygator, finns en runrad stora sten liggande på några mindre
som kallas Drångalöten! Och det fortvades mycket starka strängar
till att lyfta den. Skarp öga och minutös precision behöfors här
Kvar några samlats, och den förste började lyfta, blev han gerna bret
nästan hur stark han var. Han arbetade ut sig förrän han fick själva
mittviktun! Takklog man yttre nog hvar han hade händerna
och så klämde händerna om, knäppte ihop fingrarna samt sättlade
armarna med knäna, så att hela kroppen samarbetade. Då kunde
den en som ej var så stark lyfta den. Men precision framför allt!
Lyfta två gånger i rad gjorde endast stor Petter i Persgarde.

Gengen av dessa stenar finns nu kvar - (Olyckligtvis)

"Lyfta Feyrvodsröt"

Den som skulle lyftas, satte sig på marken, drag benen intills
sig, så att knäna låg mot hakan och hälarne kom intill rumpan
Därpå tog man armarna framom knäbenen, och tog med häger

Skriv endast på denna sida!

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid III

hand fäst i vänstra stortå. Och med vänster hand i högra fotens stora. Den som skulle lyfta ställde fötterna framför den sittande. Samt trövde sina armar bakifrån, under den sittandes och knäppte ihop sina händer på den sittandes bröst. Nu gällde att lyfta denne upp på axeln. Den sittande fick sma på kroppen och sprätta så mycket han kunde, blott han ej släppte lärna. Gjorde han detta fick han buda ett kvarter bravin! De sprattlande rörelser den sittande gjorde kallas "Att Sy". Nu syor du bra! hette det när någon sprattbar duklegt. Leken var farlig! Var den som lyfte elak så svängde han den sittande hårt över axeln, och släppte medamma, sitt taj, då den andre handfööt större i golvet. Många blodiga slagsmål, kom som efterrätt till dröna lek!

Via varandra är brådet.

Tvenne omkring alishöga bokar, ställdes niofot från varandra. På dem lades en planka 3 x 9 tums och på plankan satte sig tvenne pojkar mot varandra med högt uppdragna knän, och båda fötterna lätt intill varandra. Lärna fick ej spreta utat!

Den ene lade armarne omkors så att händerna sittes åt sidor låg intill öronen och innersidan av händerna utåt. Den andre gjorde "armar utåt strick", så långt han kunde samt viflar fram och åter ömsesidigt med händerna så att den andre omöjligi kunde veta från vilken hand slaget kunde komma. Han skulle då med flät hand och ej med knytnäven. Det gäller nämligen, att placera ett slag på någon av den stora sittandes flathänder så att han tumlares ner från plankan. Styckan gjorde märkvärdigt nog icke dessen! Konsten att slå, medfrån och snett uppåt, med något ihålig hand så att en smula flytt nedföljer, samt mjuka rörelser och icke stgora armar, kunde en 14-15 års pojke slieka vilken vuxen som helst på friarefårt ett långt stycke. Så länge den sittande gick i backen skulle han sitta kvar, annars måste han "gå bränvin"

"Dra hank"

Av mycket fin messingstråd, (såkallad Zettaträ) snovrs med många varv en hank (= Ring) mitt och gjent så vid i öppningen att tvåne mäns längfinger får plats duri. Tränen sowl

voro villiga att slappa till fingrar tillsammans mitt emot varandra, antingen var sin sida om ett bord, eller en vagn, så att den ene ej kunde dra omkull den andre. Händerna togs fram, och vardera stakade sin långfinger i denna samt klämde fast så hårt som det var möjligt och dragningen begynte, så snart de kommit överens om hur myckot den tappranor skulle bestå. Vid varandra sida var någon tillredt som kunde hålla igen så att den starkaste icke drog den andre borts över bordet eller vagnen. Föllan avlopte en savan tavlan utan att enoras finger blev skadad intill benet. På Holje marknad drog Starke Nisse i Falshult tvärt av hela fingret på Fossa-josse! Nisse tillade ett slag på tropfen men lossade tigande fingret och kastade till josse i det han trax: "Håll reda på dina fingrar ditt fa'!" Så gick han.
Ha trilla.

Till denna tavlan kunde man vara trå. Men var det många ochade or sig i tvåne koppar. Trilla skaffade man sig ur en seg. stark, rätt höck björkbärva! Furu gick så lått sönner.

Måndagen mellan partierna togs till en början sju 10 almar. Den
armstyrvaste i varandra laget skulle "trilla", och de öfriga hjälptill med
att: "Gena"! d. v. sätta. Hundra trillan att gå längre än den truppen
hade slä upp ett stycke tillbaka, då den vinnande ryckte fram
och den andra truppen fick gå tillbaka. Trillebanan togs helst
å en väg med "gåre" båda sidor så att ej trillan för ut i åkrarne.
Här berörde framgången mest på hänsynslöshet. I regel hade man
kortat stakar att gena trillan med. Men en van och ejrö trillare
sparkade till trillan med bråskon i stället vilket försrade en vis
bör säkerhet och righet. Trillaren riktade även trillans gång
då han sånde den i väg helst mitt åt motstående trillare. Var da
drinne i minsta mån rådt blev han förvirrad och också till siven
då trillan ofta gick långt förbi. En god trillare kunde höras
motparten ifj fjerodingsväg. Många såra skeleben och lösriga
nåtor blev ofta följden av denne Tådlen! En ejrö och
säker trillare var lika firad som en god fotbollsspelare är i
sitt fack nu för Tiden. Värt var att få en stark trilla!

Rumla Rumla Korn! (Pantlek)

Rumlaren f. Den som leder leken) ställer sig vänt mot gruppen av
de lekande, så att han med ett ogoöblick kunde överse allihop.
^{eller hon}

Så kunde han (hon) t. ex. säga: Rumla Rumla kohorn! Och med
samma sätta tunna fingrar i vädrat. Hon är ett öjur med korn
och därför borde varje av de lekande också räcka två fingrar i höjden
Omedelbart ~~är~~ på sa rumlaren Rumla Rumla kohorn! En so
har inga korn och fastän rumlaren för varje sats han sade, sätta
räkte två fingrar i vädrat, borde de öfrega noggrant hörta efter
vad slags öjur som nämndes. Så att ingen sätte upp fingrar för
nigot öjur som i verkligheten ej hade några. Den som felade
honomot fick lägga pant och gå ur leken. För att skarpa
tankeu även på Rumlaren körde till, att öjurnamnen borde
nägorlunda rimma på varandra! (Fr o Hyrkhult s. u.)

Fruens Peng. (Pantlek)

Ma de lekande sätta, utom läraren, som går omkring och seger
till hvar och en: Här är en peng som fruva har skickat.

Du får köpa för dem vad du vill, utom svart och vitt! Ja och nej.
 Strax deraf riktade han till någon frågan: Hvard köpte du för din
 peng? Blev då svart t. ex. Ett kläningstyg! kom strax frågan
 Var det svart? Svar den andre då nej, fick han lägga pauk
 och gå ur leken. Regeln var: Att på alla ledarens frågor, hur
 dessa än formulerades, fick den svarande icke svara något av de
 fyra orden: Svart - Vitt - Ja - Nej. Till ledare valdes den som
 var knepigast till att framställa snärjande frågor.

Vipple vom. (så kallas leken)

Alla de lekande ställde sig i en ring, med angåttet inåt och
 ryggen utåt. Ledaren gick runt utomkring ringen i segta mak
 under det han högt yttrade: "Vipple vom, Vipple vom, vänd dig om,
 får du se, var lilla vippan kom!" Itri handen höll den gående
 "vippan" = (En minore flickduk, förs viken, sedan rullad och än
 en gång viken så att den fått formen av en mus, med en mick
 såsom vansk i ena ändan och tvanne öron i den andra ändan!)
 Det var rätt knepigt att forma till den här vippan! Och denna

släppte den gående bakom någons rygg, på golvet så omärkligt som möjligt. Pakade denne observera den lilla, 19 cm långa vifpan, tog han upp den och kastade den tillbaka till den som släppt den. Då fick denne gå omkring på mytt. Men observerades ej vifpan utan den gående, när han gått runt, kunde så den som fått vifpan i ryggen, så fick denne gå och åt lemnas sin sätaplats till den först gående (Ingen pant, endast ombyte av plats)

"Mussla Sko" (.Mussla = gömma)

Några gossear och flickor, satte sig tätt intill varandra på golvet och helsöt bländade om varandra. Knäna hölls noga upprätta, så att ett tomrum upptor mellan "hacen" (=Kneavecet) och golvet. En gammal sko letades fram och flyttades upphörligt mellan de lekande under deras ben. Händerna varo i ständig rörelse och samtidigt sjöng alla följande strof:

"Denna skoen den skall vandra

Fram den ena till den andra

Låt dem gå! Låt dem gå
Låt dem aldrig stilla sta!

4113

Ett av barnen skulle under tiden gå framför
och sittande, och försöka gissa hos vem den befann
sig. Lyckares han utpeka denne fick han intaga
dennas plats, och den sittande fick gå i stället. Men
blev det fel fick han förtäcka att gå tills det omrider
lyckares.

11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

SIS XI

Lokalisering av de träd och offersten, som omnämnas vid beskrivning av: "Offer mot sjukdom"

Iha upp Generalstabens kartblad: Karlshamn, över Västra Bleking. Sök upp Ringamala kyrka! Sydost om den ligger sjön Ethoforn. Cirka 250 meter från stranden öster om sjön fanns "Boken var i tandvärk inflyttats!" —

Rakt i söder om Ethoforn ligger St: Brunnsgöl, och något öster dromm det lilla Brunnsgölet!. Cirka 50 meter öster om detta "fanns" den klyfta Eken, vars öppning havande kvis kröpo igenom, medan Jonas Melow läste bönor! —

Omkring 200 meter fra St: Brunnsgöls sydsöppts vest till syd - ligger på backen i björkskogen tätt vid den urgamla gångstigen "Hvilstenen". f. d. offerstenen (Väst jag kommer derat, skall jag ta en skiss av den och sända ner)

Landskap: Blekinge
Härad: Bråkne Hoby
Socken: Åsarum
Uppteckningsår: 1934

Upptecknat av: Aug. Holmberg
Adress: Svängsta
Berättat av: - se ovan
Född år 1860 i Åsarums. se ovan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Uppteckningen rör Offer mot sjukdom. m. mera

Ända in till senare aren, och kanske någonstans
annu, där man icke ut skällhet ratten på marken
utomhus, utan att man fört säger: "Vare å vägen"

(=Var ur vägen) Ytteringen avser "jordfolket" = vätterna:

Välka om de bli skällade, gärna hamnas med att släcka
sjukdomen på den som skällas dem (Ingen annan i huset)

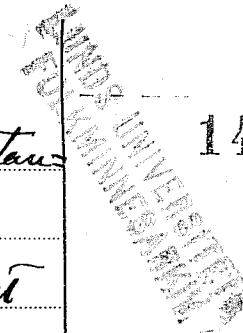
Sjukdomen kan visa sig med högloshet i tanken, åtföljt av
nedsettring i kroppskräftarna (skallas för gaslkrämning)

Men kan stundom uppvisa sig med flera bölen i kroppen!

Denna svarartade sjukdom anses tillkännage att man gjort
jordfolket stora skada! [Då vi smödade på 1860-talet, till
goden skulle tvätta kroppen med hett ratten, fingo vi av

Mor och besked att: "Här du ut en eura stoppa helt ratten utan
för farstustenen såffläjag arsen på dig) = 1ste klass risbastu
På jordgolvet oö siran av syren = folkhäst fingo vi tömma det
Hur väl gamla seväxer väktogs, kunde man ännu bli sjuk
av ovanbedriven synutton. Då skulle den sjuka, första torsdags
eller söndagsmorgon, förrän solen gick upp, stiga ur bården
och utan att uttryra en bokstav till någon, ta en matsked mjölk
och hålla ut på samma plats där man förrut råkat tömma
det varma vattuet, samt berja om förlatelse (Egenomsiktsgång
hörd jag inte Mor säga hur jag borde säga. Och annan pojkar,
olycksfåglar till mej, fick heller intet formulär. Så att hur
av honom skulle formuleras, är jag ännu okunnig om!

Kloka Maria i Torstorp (Åsarums s.u.) Och Mölle Jakob
i Grimsmåla (Ringamåla s.u.). Dessa båda förstklassiga
troldomspersoner, kunde både läsa bort sjukdomar och
knyta bort dem med en ulltråd som togs om livet på
dem sjuka många gånger, och för varje gång slogo en knut

på träven. Hela tiden anmälades bonor som endast den
trollkarne kände till. Lyckades inte knytning och fästning i
detta Månskifte, fick det upprepas nästa månskifte!

J-2. Bätta sjukdom i träv.

Det påstodss att de verkligt trollkunlige kunde sätta
bort vilken sjukdom som helst i vissa träv. Men jag
känner ej till annat än: Hur man slapp tandvärk, och
hur en havande kvinna hindrade födselomväntorna!

Tandvärk bättades därmed att man tog en spän av
en "Flygrönn", ^{sevan} efter att solen gått ner en torsdagskväll.
Med denne spän petades tanden tills den blödade, och hela
den lilla spännen borde vara röd av blod! Först kommane
torsdagsmorgon, förrn sol gick upp, borrade man med en
liten navare ett nägra tum öjupt hål i en stor Ek eller Bok
var spännen inlades (Solen fick ej skina på spännen, ifrån att
den blivit tandlösad, och tills den laves in i det borrade hålet)
Varpå hänt tälades med en väl instegn prop paf flygrönn!

— SIS 1V — 1113

så att icke någon lugt kom in till spåren! Ett sådant
träd ansågs liksom heligt. Och om någon hoggner detta
fick han sen tjukdom som sätts in i stammen! 1864 holl
bonde Nilsakar Brugtsson i Norra Åska (Ringarnäla s.n.)
auktion på ett större Bokhult å gården. Å en av de då sällda
skogsskiften, inköpt av Ola Jonsson i Elvsta, fanns en sådan
Bok som under åren lopp borrats över tjugohår, i vilken
inrättts tandvärk. Ingen maniska vägade hugga trädet
varken då eller senare. Men en gång efter 1900 skulle några
projekter sätta eld på ett balgetingbo i trädet i källiga stam
Då brann trädet ner, då något förråd räknar jag 27 hår i
stammen (Berättat från början av min far) — —

Då en kvinna skulle föda barn, och ville ha förlösen
att föreriggå lindrigt skulle hon krypa igenom en Ek
som klyfts ned yxa cirka 4 alnar långt. Till detta ändamål
valde man en rak, kvistspik ek av sader 5 tums diameter
Kis förättningen spänns bida halvorna ifrå varandra

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

samt hölls ior medst en på tåren satt tråbit, medan kvinnan
kvarlade sig igenom klyftan. Unna tåren skulle någon trollkunig
person lära signerier! I yppa haka fanns en sådan Ek, där
"Jonas Melow brukat lära för kivis. Tråvät stod här tillare
Bränslekommissionens folk högg den! Ett tråd som en gång tagits
i sådant bruk ansågs "Kraftigare" och togs därför i bruk flera
gånger. Helse är ett nytt. Kallares hela eukleti "Boltråd".

Om någon brot en kvist eller rökar på annat sätt skava
se vid vissa gärvar växande "Gårdsträd", "Lyckoträd", "Vårträd".
borde den som försökt skavau offra mjölk som slögs ut vid
någon av trädetts rötter. Samt på samma gång "Bedas för"
= "Göra afloön", dämers sande den ande som borre i trädet, någon
olycka på folk eller djur som hörer till i gården!
"Offerkällor". Se: Numärkningen å Fragelistan!

Små barn besvärades ofta av utslag i munnen, huden
blev vit, som om den surnat, samt lossade i små flagor som
besvärlig ökommis, som av allmogen kallas för "Kysken"

Man tog några flenor tillika med mjölk (eller di) som barnet
förs häft i munnen, samt offrade detta å en "Elvasten"

D. v. säga: En sten i vilken fanns en eller flera smäruna
hål. I Bleking ^{fanns} ej vad jag vet mer än en. Den fanns å
"Hernö", söder om Karlshamn, och skulle användts av modrarna i
hela Västra Bleking. Stenbryggarna sägas nu ha sprängt den!

I sjöboden hantverk av den stora odlade mossen, öster om Kärings-
bygdsgården i Kyrkhults socken, finns en ymnig källa, kallad
Brokkake-källan, i vilken äldre personer annu har sökt
bot för åkommor, medelst offrande (Tekke barnsjukorner)

Källan har uppmärksammats såsom undergorande, endan
si och då, när någon hemtal vatten och då rikat på
ett visnat lör i hålet med sig hem. Detta lör vid inträdet
i nuvarande husets dörr blivit förvandlat till en silverpenning!

Vid en gångstig i Emneboda, ligger en så kallad "vilsten"
(sten där man vilar med sin borsa) Den har enligt uträkning
folk fört brukat offra!

Det var bra att offra mot sjukdomar! Men en och annan som var försiktig ansåg bätt att "genuskjuta" = förekomma) sjukdomar. Kol-Ore i Per Nils Haka-Asarum kunde skaffa pålitligt medel härfor. (Och fler med honom) På snycket köptes då 3 tankbonor samt "Bävenbom" (liknade fint ogräsfrö) härav togs 3 nytor samt en liten rot av någon växt, knottig, som blodrot men gul istället för att blodrotten är röd. Dessa tre olika föremål syddes in i en liten skinnespung, som farorj icke var större än en mycket stor hasselnöt. När det låsts kraftiga nog bonor över denna amulett kunde ingen menska i världen förbrolla den som bar denne i en snodd om halsen. Jag fruvade Orrakalle en gång för stryk, och fick en sådan knuta i vänskapsgåva samt låt förståigaare säga mig vad den innehöll. Men roten kunde ingen säga mig vad var för nago! Jag anade då inte att det i framtiden kunde varit av intresse att haft den kvar, utan brände upp den. Det hör ju ej till botemedlen men förd ha sitt intresse likväl. Det finns många, som Kol-Ore skaffar sådana knutor till!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

Ett slags offer förekom rätt allmänt vid de gamla skravlkvarnarna. Var ej för sjukdom, utan för god tur med malningen. Då om hösten man trotsat och vatten kommit i bäckarne, satte man på någon sten i muren intill det lilla vattenhjulet, en skål med vit gröt, en sup samt en skiva bröd på vilken breddes tjockt med osaltat smör. Detta sattes dit om kvällen förrän man ville börja mala. Närsta kväll, förrän man drog på vatten såg man först efter om maten var förlorad. Var detta skett då drog man på vatten med glatt mod, då var ingen fara på taket. Men var maten orörd då blev man beränksam ty då kunde man med säkerhet vänta otur på ett eller annat fall!

Såväl offret som föreställningsräcket, var precis det samme som vad man gällde om hustomtens förlägnad, hemma vid gardarne vid julen. Man låg gärna vid kvarnen och malde om nätterna. Vattuet trodde ha större tyngd och drar följande bättre driftkraft om matten. Något som en och annan gammal mjölmare, ännu härstår varas faktum.

Medan jag talar om offer, torde det vara på sin plats, att
omtala en plågsad som brukades i min barndom och som jag
troar var ett offer! Både jag och mina syskon skulle
naturligvis vältas då vi föddes till världen, och mor talade
om att den härling som då några dagar var i sitt hem
och förrättade de dagliga syskorna lade tre stora eldskål
i tråhoeu och sen slog dit det varma vattnet i vilket
vi skulle. Mor kunde ejiförsäga om detta skulle
vara offer eller ej (Nagot annat kunde det ej gärna vara)
Hon gjorde emellertid så derfor att hennes mor gjort
så före henne! Anmärktes må att såväl jag som mina
syskon varo friska som nötkärror, så att det var ej för
nagon sjukdom detta skedde. Och likaväl lades det
att det tillgick på andra fattiga ställen runt om der
vi bodde. En tid därefter kom examinerade barnmorskor
att allmänt anlitas, och vermed tog sådana galenskaper
ett plats överallt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Aug. Holmberg
Härad: Bråkne Hoby Adress: Grångsta
Socken: Åsarum Berättat av:
Uppteckningsår: 1934 Född år 1860 i ²⁷/₂ Åsarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Specialfråga
Uppteckningen rör "Fastpålning av döda"!

Minnet av sådana gerningar, ha i traditionen bevarats ända fram i min tid! Ex: Om på något sätt fanns en orägå till ungling, som ej sjölv ville sörja för sin utkomst, utan hängde efter förlorade och med lock och flock prejade dessa att uppklara hans tråssliga affärer. När utomstående berättade detta sittemellan, hette det ofta: Den orägan till here sliper si inte när han är bleven död, utan att si pratar fast honom!

På något annat sätt hänt att någon av flickorna (Ett par nätter av frigorna) var mycket

mera begiven på att springa ut om nästerna, än vad
tidens stränga sedor, ansägo vara passande! Om en
sådan hette det: Den slyman tyvärr inte styra hemma
men hon blir dör, utan vi pålar fast henne!

Sådana yttranden (som man kunde få höra de gamla
saga, fram på 1870-talet) visar han på någon oolägen-
het på pålning av döda förkommel. Men ingen av
dem jag hört saga såväl, har kunnat ge besked
varken om någon viss plats där såväl skett.

Ej heller kunnat maninge någon person som
efter döden blivit fastpålad. Yttrandet och minnet
av sådana handelser har väl omundthigt kunnat be-
varas, men tiden när detta verkligen skett har
fallit i glömska!

Allt man pålade fast den dör, av fruktan för att
han skulle "gå igen" = komma tillbaka, har jag ej
hört någon berätta!

Landskap: Blekinge
Härad: Bråkne Hoby
Socken: Åsarum
Uppteckningsår: 1934

Upptecknat av: Aug. Holmberg
Adress: Svängsta
Berättat av:
Född år 1860 $\frac{2}{7}$ Åsarum

Specialfråga
Uppteckningen rör Döva, som tror gå igen

Förfällda personer som tagit livet av sig själv, som även
de som hittat döden genom mord. Sma eller stora, ansägs
troligt att spöka efter döden och hälsas å platsen där
de gräfts ner (Spöka, på folkespråket, betyder det samma som
rikessvenskans: Ga igen) Kom dessa "döende" att bli
flyttaor i vigt jord upphörde de att spöka!

Grävninga-Pelle har varit mycket elak mot sin kärings Kaja.
Begravningsdagen kom en av gästerna: "Jag ville inte va i mina
kläder Pelle, för du kan vara säker på att Kaja spökar, så
stygg som du varit mot henne" --- Gräkulla-Sven har
en förfärlig arg kärning kom ej unna och han ett ogenombrötts

ro, under hans sista långa sykdom. En gång tröt Svenus Tålamod och han sa: Vänta du hisse tills ja bli död, så ska jag min själ krama dig för att du är "stygga"! Han dog och begravdes och sen kom han väg ut mellan kl. 19 och 1 och skakade (Fasrestes så hette det) sissa så att hon tyvärr av och dog, hund må! Della skulle skelett i Krakekull, ett par kilometer norr om Ivångsta, omkring 1860, enligt uträkning!

Dylika historier finns många. Men att berätta dem såsom folksagnen antalar dem, skulle bli en verklig folke-
livsskiljning och icke var på en frägelista.

Grisibukar, som grävt ner pengar sades även spöka! Men detta spökeri var icke precis det samma som de man
ontalade, utan här var det istället en gäst som fallit i
uppror att raka pengarna, så omtolkades ålmästare

För många år sen dog en gubbe i Höga Bäke, Ringamåla som sades spöka. han hade grävt ner ett kopparkarus fullt med bräckronor. Det blev en hel bok att skriva om honom.

Landskap: Blekinge
 Härad: Bråtene Hobys
 Socken: Åsarum
 Uppteckningsår: 1934

Upptecknat av: Aug. Holmberg
 Adress: Svängsta
 Berättat av: Född år 1860 ²⁷/₇ Åsarum

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

26

Specialfråga

Uppteckningen rör Hur man band Näcken.

Med undantag av de gamla fiskegubbarne, lär väl ingen trott att man kunde hitta näcken i sina förflytvandrar. För att få tur vid fiske (I skogsjärne) brukade dessa fästa "Västål" (T. ex. av vän afbrutna knivskäld) vid båda ändarne av längreben. Och lade man ut myrådor ansågs det bra att ha "Västål" fastat vid myråden. Hade man unghästar som gick i bet vid en sjöstrand eller sidland. Med vio någor sakta flytande båk. Och der således förflyttas risk för att necken skulle gå i land i en hästs skepnad och ställa till förtret med bondens egna hästar ansågs det bra att lägga "Västål" ute i vattnet något ifrån själva stranden. Man kunde även sätta

ner en fjöle vid sjöstranden, och i denna fästa en kniv, vars
spets varit vänd mot sjön. Om näcken nörgång visar sig
ibland verkliga hästar, kallas han icke Næck, utan Bäckahäst
"Jmatt har Bäckahästen varit uppe och visnats være mā mina
hästar så os' rakt flyter av svett!" hunde man få höra sagan.

När vi pojkar annars boda, brukade vi förrän vi gick ut
i vattnet säga: "Nu ska vi finna Necken". Den styrvaste av
oss tog en flat sten, och kastade med all kraft denna så hårt
uppe som möjligt. Om nu denne rit nedslaget endast gav
en hårda gurgling till huvud samt sjöök omedelbar, utan att
vattnet slänkte, så varas näcken vara bunden. Men slänkte
vattnet rit nedslaget så var det ogiltig. Kostuen berörde hela
på en styr arm samt vana att kasta, och uppläget
 betraktades av oss pojkar endast som en nöjsam lek!

"Om näcken sjölo fauns för örrigt gott om sagor"!

Landskap: Blekinge
Härad: Bråkne Hoby
Socken: Isarum
Uppteckningsår: 1934

Upptecknat av: Aug. Holmberg
Adress: Svängsta
Berättat av: Född år 1860 $\frac{2}{7}$ Isarum

Specialfråga
Uppteckningen rör "Förmål den döde fick med sig i kistan"

Att en död fått åtskilliga förmål med sig i kistan
förrän locket spikades fast = (nyare sed) Förr ansågs det
"öchligt" att slå spik i en likkista). En nago, som säkerl
är nu förekommer! Fastän detta omöjligt kan kontrolleras.

"En tillänkt brud brukade få "Psalmboek och Silkesduken"
En minderårig tos fick ett litet silverhjärt, sådana som
levins förr brukade bär i en snodd eller kedja om halsen.

En yngre brud skulle ha vigslingen och även förlovings-
ringen med sig. Ifall hon ^{av en} erhållit den senare. För blott
nagra år sen stod en ung lekmans kista i Isarums bänhus
Och lekmannen hade fått bärva sina guldringar med sig!

Hos en skräddare kunde nedläggas några nälar och tyg = lappar. En strumpstickerska "Kose-Lotta" fick enligt uttalandet sittana sinna strumpstickor med sig (skulle handla i Björnamåla i början av 1860-talet) En och annan gubbe som var i besittning av "Härtkonst-bok" uttalarde sin önskan att få boken med sig i graven! Och fastän en sådan bok var det mest efterstråvärda en allmogeman kunde önska sig. Var ingen väst att trotsa den dödens önskan! Hå berättars åtminstone.

Om möjlighet funnes att granska skogs-allmogens likkistor, torde dessa än i dag innehålla åtskilliga kuriösiteter. Men att göra frågor härom är lönlöst. Först när någon av de nærvärande blir gammal och sjeldan väntar på slutet, kan sådana händelser sippa fram i dagen!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

Een bonde: Bengt Spink, från Spinkamåla. Kyrkhets s. n.
drog egenhändigt på sin döda hustru, både strumpor och handskar
der hon låg i kistan! Ytterst många kunde bestyrka. Detta hänt
i slutet av 1880 talet. Hans motivering för detta, angav han ej
att var fruktan för att hon skulle komma igen och göra honom
någon skada, emedan han varit mycket slak emot henne under
livstiden! Det berättas om Överste Dannfelts, som är granskatt
i Dannfeltska gravkoret på Lilla Holje. När han fått guldklockan
med sig i kistan. Och vid ett senare besök av släktingar i
gravkoret, upptäcktes att tyvar stulit klockan från liket!

Bangt fram på 1870 talet, hände ofta, att en flaska brännvin
och sundom en Täljkeniv lades i kistan hos en gammal man.
Hade någon lätit dra ut länder, togs dessa noggrant vara
på och lades i kistan hos den de tillhört. Och hade någon
haft beurösta så att någon bembit lossnat och fallit ur
var man ytterst noga med att dessa finns komma med.
I annat fall troddes den döde komma igen och söka rätt på
dessa.

Åsaron o. Myrhult Bl Sid 1 —
Nepel, av A. Holmberg & Basgård 4113 Post 1860 i Åsaron
Mjöl: 1934 — ~~Offerkast~~

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

Ordet offerkast har för allmogen i Blekinge
skogsbygdar varit okänt! Här sägs man: Offerhög!
Mig vterligt har ingen sådan förekommit i min tid.
Men folket visste berätta att sådana funnits förr i tiden.
De kastades ihop över sädana som antingen själva
tagit sitt liv, eller dem som blivit ohjälslagda och
nergrävda i skogen. Dessa kallades "Myrding".
Och någon kvinnas livet av sitt nyfödda barn, och grävde
men detta, hette det i stället "Myling".
Enligt utsago skulle högarne kastats ihop av större
eller mindre vissnade grumar, helst vissa Enkuskar.
För att riset ej skulle blåsa bort kastadens då och da, en
sten över på mun själva högen borde vara av ris.
Varje förbigående person borde legga magot på högen
I annat fall riskerar man att bli "gastkramat".
Det troddes att sådana "döningar" blevo gästar

Hade så, att någon Myrving eller Myling flyttades till kyrkogården, blev den fri från att vara gäst, när den kommet i vigt jord! Men skollärare; C. Lundin berättar om en offerhög, över en ihjelslagen Tjur, som fanns till vid hans barnomsorg i Ushult - Småland på 1840-talet. Ett rotchjou: "Pata-Katrina" i Åsarums s.n. på 1860-talet sades ha grävt ner ett barn i Elanta skogen och skulle legt ihop en rishög över detta. Men precis platsen visste ingen. Man slöt sig väl till detta antagande, eftersom att hon alltid sags båda med sig vissa grenar då hon gick i skogen. Sjöspillningar och halshuggna personer begravdes förr strax utanför norra kyrkogårdsmuren. Men dessa sades ej bli gästar! Ej heller drogs ihop "risvarp" över dem. I södra Småland skulle förekommit på flera ställen med offerhögar. Men jag har icke sjölv sett någon.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV—
32